

POSTANOWIENIE

Dnia 14 maja 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania J.K.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Rzeszowie
z udziałem P. Sp. z o.o. w R.
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 14
maja 2025 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Rzeszowie
z dnia 8 lutego 2024 r., sygn. akt III AUa 479/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od J.K. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego z ustawowymi odsetkami z art. 98 §
1¹ k.p.c.**

[az]

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 5 maja 2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Rzeszowie stwierdził, że J.K. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu, w okresie od 1 lipca 2020 r. jako pracownik u płatnika składek P. Sp. z o.o. w R. .

Wyrokiem z dnia 28 marca 2022 r. Sąd Okręgowy w Rzeszowie zmienił zaskarżoną przez J.K. decyzję w ten sposób, że stwierdził, że podlega ona obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu, w okresie od 1 lipca 2020 r. jako pracownik u płatnika składek P. Sp. z o.o. w R. .

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, wyrokiem z dnia 8 lutego 2024 r., zmienił zaskarżony przez organ rentowy wyrok Sądu Okręgowego i oddalił odwołanie.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że stosownie do art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2025 r., poz. 350 ze zm.) obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają - z zastrzeżeniem art. 8 i art. 9 - osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami. Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 13 pkt 1 tej ustawy pracownicy podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnym i rentowemu od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia jego ustania. Z kolei po myśli art. 8 ust. 1 powyższej ustawy, za pracownika uważa się osobę pozostającą w stosunku pracy. Sąd podkreślił, że ustawodawca wiąże powstanie obowiązku ubezpieczenia społecznego nie z samym faktem zawarcia umowy o pracę, ale z rezultatem tej czynności, to jest powstaniem między stronami stosunku pracy. Zgodnie zaś z treścią art. 22 k.p., przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy, pod jego kierownictwem, w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca do zatrudnienia pracownika za wynagrodzeniem. Przesądzenie rzeczywistego charakteru pracowniczego zatrudnienia wymaga więc przekonującej oceny, że zostały spełnione formalne i realne warunki do podjęcia zatrudnienia, a następnie czy miało miejsce rzeczywiste wykonywanie obowiązków o cechach kreujących zobowiązanie pracownicze.

Sąd Apelacyjny, oceniając zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, uznał, że umowa o pracę między odwołującą się a P. Sp. z o.o. z siedzibą w R., której współnikami są B.K. (posiadający 90 udziałów) - mąż odwołującej się i Ł.G. (posiadający 10 udziałów), została zawarta dla pozoru (art. 83 § 1 k.c.).

Odwołująca się w skardze kasacyjnej od powyższego wyroku zarzuciła naruszenie przepisów postępowania, tj.:

1) art. 328 § 2 k.p.c., przez poddanie kontroli oceny materiału dowodowego przeprowadzonej przez Sąd Okręgowy i dokonanie radykalnie odmiennych od tego Sądu ustaleń faktycznych - z pominięciem części zgromadzonego materiału w postaci dowodu z dokumentów (m. in. zeznań złożonych przez świadka Ł.G.) - bez wyjaśnienia w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku przyczyn, dla których Sąd drugiej instancji nie uwzględnił niektórych dowodów w swoich ustaleniach;

2) art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., przez niewyjaśnienie podstawy faktycznej wyroku, w szczególności niewskazanie ustalonego przez Sąd Apelacyjny stanu faktycznego sprawy (pomimo dokonania przez ten Sąd odmiennej oceny dowodów), niewyjaśnienie przyczyn, dla których Sąd Apelacyjny dokonał radykalnie odmiennej oceny dowodów, nieodniesienie się do wszystkich dowodów zgromadzonych w sprawie (m. in. zeznań złożonych przez świadka Ł.G.), co uniemożliwia dokonanie oceny prawidłowości rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji;

3) art. 382 k.p.c. w związku z art. 235 § 1 k.p.c. i w związku z art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., przez dokonanie ustaleń faktycznych całkowicie odmiennych od ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd Okręgowy - bez ponownego przeprowadzenia zakwestionowanych przez Sąd dowodów w postaci zeznań świadków i „przesłuchania wnioskodawcy - w sytuacji, w której Sąd Apelacyjny nie stwierdził, by ocena materiału dowodowego dokonana przez Sąd Okręgowy była oczywiście błędna, a twierdzenie o braku wiarygodności zeznań świadków Sąd Apelacyjny oparł na stwierdzeniu, że są oni znajomymi lub rodziną wnioskodawcy, w związku z czym starają się mu pomóc.”.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca stwierdziła, że jest ona oczywiście uzasadniona, bowiem Sąd drugiej instancji naruszył powołane w podstawach kasacyjnych przepisy postępowania. Podkreśliła, że nie można uznać, aby ocena dowodów dokonana przez Sąd pierwszej instancji była oczywiście błędna. Dalej wywiodła, że w niniejszej sprawie nie doszło do odmiennej oceny dowodów przeprowadzonych przez Sąd pierwszej instancji, ale do uznania tych dowodów za niewiarygodne i na tej podstawie do wydania radykalnie odmiennego wyroku, bez jakiegokolwiek uzupełnienia postępowania dowodowego lub przeprowadzenia dowodów raz jeszcze.

Organ rentowy, w odpowiedzi na skargę, wniósł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądzenie od odwołującej się na swoją rzecz kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego w norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Odnosząc się do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20 poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Jeżeli więc przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania miałyby być okoliczność, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁴ § 1 w związku z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), skarżący powinien w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia, koncentrując się na wykazaniu kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16

września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274). Przy czym podkreślić należy, że w judykaturze podkreśla się, iż przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Ma to szczególne znaczenie w sytuacji, w której oczywista zasadność skargi kasacyjnej miałyby polegać na oczywistym naruszeniu przepisów procesowych, gdyż, stosownie do art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., skargę można oprzeć na naruszeniu przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Skarżący więc musi wykazać, że następstwa wytkniętej w skardze wadliwości postępowania i orzekania były tego rodzaju (bądź skali), iż kształtowały one lub współkształtowały treść kwestionowanego w sprawie orzeczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 lutego 1997 r., I CKN 57/96, OSNC 1997 nr 6-7, poz. 82; z dnia 24 października 2006 r., II PK 38/06, LEX nr 950620 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 marca 2006 r., I CSK 63/05, LEX nr 179971; z dnia 5 grudnia 2007 r., II PK 103/07, LEX nr 863973; z dnia 16 czerwca 2011 r., III UK 213/10, LEX nr 950436). Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 lipca 2014 r. w sprawie I PK 316/13 (LEX nr 1511811), wyraził trafny pogląd, że w sytuacji, gdy skarga kasacyjna nie zarzuca obrazy jakiegokolwiek przepisu prawa materialnego stanowiącego podstawę wyrokowania sądu odwoławczego, to w konsekwencji nie jest możliwa ocena, czy naruszenie przepisów prawa procesowego wskazanych przez nią w podstawie kasacyjnej mogło mieć - rzeczywiście - istotny wpływ na wynik sprawy, czego wymaga przepis art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. Nie chodzi przy tym o czysto teoretyczną możliwość takiego wpływu, lecz o wykazanie, że w okolicznościach danej sprawy ten wpływ był (mógł być) realny, a można to stwierdzić dopiero wówczas, gdy w skardze zostanie podniesiony adekwatny w konkretnych okolicznościach faktycznych zarzut obrazy

prawa materialnego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2014 r., I PK 208/13, LEX nr 1646059). Innymi słowy, możliwość uznania przez Sąd Najwyższy orzeczenia Sądu drugiej instancji za merytorycznie błędne uzależnione jest od oceny materialnoprawnych zarzutów, a skoro ich nie powołano w skardze kasacyjnej, to nie sposób przyjąć, że nawet jeśli w rzeczywistości do naruszenia wskazanych przepisów doszło, to mogło to mieć wpływ na wynik sprawy.

W okolicznościach niniejszej sprawy oznacza to, że skarżąca przy pomocy zarzutów naruszenia przepisów postępowania powinna zmierzać do wykazania, że wadliwość procedowania przez Sąd drugiej instancji była na tyle istotna, że doprowadziła do błędnego zastosowania przepisu (przepisów) prawa materialnego będącego podstawą rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonym orzeczeniu. Wynik sprawy bowiem, to jej rozstrzygnięcie, które jest oparte na przepisach prawa materialnego zastosowanych w ramach subsumcji ustalonego w sprawie stanu faktycznego pod właściwy przepis. Inaczej rzecz ujmując, zarzuty naruszenia przepisów postępowania nie mogą być celem samym w sobie, lecz muszą służyć wykazaniu błędnego zastosowania przepisu prawa materialnego, który stanowi rzeczywistą podstawę prawną rozstrzygnięcia. Dlatego powołanie przez skarżącą zarówno w podstawie zaskarżenia, jak i we wniosku o przyjęcie jej skargi kasacyjnej do rozpoznania wyłącznie zarzutów procesowych uniemożliwia Sądowi Najwyższemu dokonanie oceny kasacyjnej w zakresie tego, czy w postępowaniu odwoławczym rzeczywiście wystąpiły uchybienia o tak znacznym ciężarze gatunkowym, że doprowadziły do wydania nieprawidłowego orzeczenia. Jest tak dlatego, że Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod rozwagę nieważność postępowania. Oznacza to, że zakres dopuszczalnej kognicji Sądu Najwyższego wyznacza strona skarżąca, która z mocy art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c. powinna przytoczyć podstawy kasacyjne, zaś granice tych podstaw wyznaczają zarzuty naruszenia wskazanych przepisów prawa. Sąd Najwyższy jest władny dokonywać oceny tylko tych zarzutów, które zostały sformułowane przez skarżącego i nie może uwzględniać naruszenia innych przepisów, a zwłaszcza nie może zastąpić skarżącego w wyborze przepisów, które mogły być naruszone przy wydawaniu zaskarżonego orzeczenia.

Skarżąca nie zarzuciła w swojej skardze kasacyjnej obrazy jakiegokolwiek przepisu prawa materialnego stanowiącego podstawę wyrokowania Sądu odwoławczego i w konsekwencji nie jest możliwa ocena, czy sugerowane przez nią naruszenie przepisów prawa procesowego mogło mieć - rzeczywiście - istotny wpływ na wynik sprawy.

Mając powyższe na uwadze, należy stwierdzić, że w sprawie nie występuje powołana przez skarżącą przesłanka przedsądu, wobec czego Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego stosownie do art. 108 § 1 i art. 98 § 1 k.p.c. w związku art. 398²¹ k.p.c. w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1935 ze zm.).

[az]

[a.ł]